

**ВІДГУК**  
**офіційного опонента**  
**кандидата педагогічних наук, доцента,**  
**доцента кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету**  
**Державного вищого навчального закладу «Київський національний**  
**економічний університет імені Вадима Гетьмана»**  
**Максименко Оксани Олексіївни**  
**на дисертаційну роботу Тименко Марії Миколаївни**  
**«Професійна орієнтація та кар'єрне навчання учнів**  
**у середніх навчальних закладах Англії»,**  
**подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за**  
**спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки**

Входження України у жорсткий конкурентний простір економічного функціонування світу вимагає наявності високопрофесійного потенціалу, що значно підвищує зростання вимог до працівників різних рівнів, визначаючи їх здатність до реалізації значною мірою готовністю зустрічати виклики сучасних змін та якістю здобутої професійної підготовки. Остання окрім вибудови надсучасної ефективної системи професійної освіти за ланками вимагає особливої уваги до її виключної складової – допрофесійного етапу, а саме соціально-психологічної підготовленості та професійної орієнтації на ранніх стадіях визначення майбутніх професійних перспектив молоді.

Науково-технологічні зміни, які настійно вимагають постійних зрушень в освітніх процесах та економічно зорієнтовують підготовку молодого покоління до дорослої професійної діяльності, захопили швидким поступом європейські країни, які є лідерами розвитку та впровадження новацій у підготовку людського капіталу, як основного фактору економічного успіху країн. Чільне місце серед них посідає Англія, політично-адміністративна складова Сполученого королівства Великої Британії та Північної Ірландії. Тому погоджуємося з дисертанткою стосовно того, що проблема професійної орієнтації та кар'єрного навчання учнів у середніх навчальних закладах Англії з огляду на її досягнення та розвиток економіки України і підготовку перспективного потенціалу країни до роботи і життя в нових умовах відкритих професійних можливостей є конче вагомою, але не набула висвітлення у

вітчизняній компаративістиці. Це засвідчує наукову новизну і практичну значущість представленої дисертації Тименко Марії Миколаївни.

Відповідно обґрунтована актуальність та ретельно дібрані методи дослідження забезпечили грамотне визначення автором об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Варто окремо наголосити на чіткому окресленні суперечностей, які характеризують як об'єктивні труднощі української економіки, так і прагнення особистості до самореалізації у складний перехідний період за відсутності належного сприяння процесу професійного становлення.

Аналіз дисертаційного дослідження засвідчує послідовність виконання автором визначених завдань для розв'язання означеної проблеми. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків та додатків, що містять матеріал для практичного використання результатів дослідження. Список використаних джерел вміщує 360 найменувань, з них 199 – англійською мовою, що свідчить про кількість введеної у наукове використання літератури, підтверджує достовірність і вагомість проведеного дослідження.

Вдалим аспектом роботи є те, що реалізуючи перше завдання у першому розділі дисертації «Професійна орієнтація та кар'єрне навчання учнів у середніх навчальних закладах Англії», М.М. Тименко здійснила аналіз стану дослідження питання професійної орієнтації в Україні та зарубіжжі, узагальнила підходи до тлумачення терміну вітчизняними та зарубіжними вченими, що уможливило виокремити сутнісні характеристики (системність забезпечення, врахування у поєднанні індивідуальних та суспільно-економічних вимог, пріоритетність економічного підґрунтя в умовах зростання конкуренції національних та регіональних економік). Авторка надала власні вичерпні характеристики теоретичних засад професійної орієнтації та кар'єрного навчання, визначивши їх трансформації під впливом процесів соціально-економічного розвитку суспільства, серед яких багатовимірність, перехід від моделі трансляції професійної інформації до цілісного процесу розвитку особистості у вимірі освіти протягом життя. Акцентуючи увагу на цих

позиціях, дисертантка узагальнила перелік умов ефективного профорієнтаційного та кар'єрного навчання зі взаємодією у тренувальному контексті учня і вчителя та у широкому соціально-економічному середовищі зацікавлених сторін.

Розв'язання другого завдання у другому розділі авторкою привертає увагу тим, що, проаналізувавши історію походження професійної орієнтації учнівської молоді в Англії (кінець ХХ – початок ХХІ століття), виявлено впливи соціальних і педагогічних факторів, які визначені основними для виокремлення періодів розвитку педагогічного феномену, що також дозволило відслідкувати сучасні ключові фактори трансформаційних процесів. Запропоноване здобувачкою бачення сучасного періоду «оринковлення системи професійної орієнтації та кар'єрного навчання Англії (починаючи з 2011 р.)», ключовими характеристиками якого вбачаються дерегуляція, гнучкість, множинність вибору та конкуренція, повно висвітлює стан, процеси, задіяні освітні рівні та заклади, учасників та їх взаємодії.

Як феномен в рамках шкільної системи, розкриття якого реалізує третє завдання другого розділу дисертаційного дослідження, профорієнтація та кар'єрне навчання позиціонуються авторкою як комплексне поєднання поетапності впровадження, поєднаності переліку виокремлених авторських підходів (діяльнісно-базованого, сервісно-базованого, курукулум-базованого), укладання змісту, організації перебігу процесу, форм співпраці та дією керівника-викладача. Забезпеченість кваліфікованості викладача, що є четвертим завданням роботи розділу, вбачаємо позитивним, оскільки він виступає вагомою складовою функціонування системи профорієнтації та кар'єрного навчання молоді шкільного віку в Англії з огляду на виклики сьогодення до соціально-економічного стану.

Заслуговує на увагу те, що п'яте завдання розкривається у параграфі шляхом порівняння реалій України та Англії, законодавчих особливостей, розвитку та отриманого досвіду у контексті профорієнтації та кар'єрного навчання, потреб в умовах країн. Варто відзначити, що виявлені протиріччя між

нагальними вимогами та потребами суспільства, яке має розвивати свій потенціал у надзвичайно складних економічних умовах України за браком багатьох складників, включаючи відсутність власного освітнього напрацювання, мають і можуть бути вирішені, як показує дисертантка, шляхом запозичення вагомого випробуваного досвіду за дотримання певних рекомендацій.

Висновки роботи вміщують логічний і послідовний виклад результатів дослідження, а загальні висновки відповідають завданням дослідження.

Застосована методологія забезпечила отримання науково-вірогідних та обґрунтованих положень, висновків і рекомендацій, наданих у дисертації. Це підтверджується науковими працями з результатами наукових досліджень проблеми та роботами апробаційного характеру (19 публікацій); представленням результатів широкому загалу на міжнародних, всеукраїнських та науково-практичних конференціях; впровадженням результатів дослідження у навчально-виховний процес освітніх закладів різних рівнів України (університетів, шкіл, гімназії).

Джерельна база може використовуватися науковцями і дослідниками для подальшого компаративного вивчення питання та практиками у професійній роботі на рівні середньої школи. Цінним є те, що отримані результати роботи доцільно використовувати у розробці теоретичних проблем організації професійної освіти та кар'єрної побудови учнів в Україні.

Зміст автореферату відображає основні положення дисертації.

У цілому текст дисертації та автореферату написано коректною науковою мовою, хоча мають місце поодинокі технічні огріхи.

Дисертаційне дослідження М.М. Тименко відповідає вимогам до кандидатських дисертацій. Робота включає авторські наукові положення, а також обґрунтована результати для прилюдного захисту. Матеріал дисертації відзначається глибоким аналізом, має теоретичну і практичну значущість.

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційне дослідження М.М. Тименко, у контексті наукової дискусії є сенс висловити наступні побажання щодо подальшого удосконалення роботи:

1. На нашу думку, надаючи ґрунтовний аналіз досвіду середніх навчальних закладів Англії з професійної орієнтації та кар'єрного навчання учнів, дисертантка детально зупиняється на окремих практиках. Оскільки заклади мають особливості в рамках організації роботи цього аспекту підготовки учнів, то порівняння досвіду кількох навчальних закладів виявило можливості варіативних відмінностей їх роботи на послідовних етапах у цьому напрямі.
2. Оскільки дисертантка представила детальний огляд професійної діяльності, функціональних особливостей фахівців з профорієнтації та кар'єрного навчання учнів середніх навчальних закладів Англії, то вважаємо, що порівняння систем та змісту підготовки фахівців у закладах виявило специфічні риси втілюваних підходів, а не просто відмінності за термінами і формами навчання.
3. Відмічаючи якісний рівень наукового апарату авторської праці, водночас звертаємо увагу на доцільність укладання словника, що збагатив би, узагальнив та систематизував понятійний апарат дисертаційної роботи у контексті проблеми професійної орієнтації та кар'єрного навчання учнів середніх навчальних закладів Англії та України.
4. Враховуючи особливості компаративних досліджень, автор активно оперує назвами та скороченнями моделей, органів, проектів та підходів, які пронизують текст роботи. Доречним вважаємо укладання переліку умовних скорочень та назв, які використовуються у тексті дослідження.
5. Зважаючи на вдале використання зображень моделей теоретичних положень у роботі, пропонується графічно об'єднати та узагальнити описані автором складові процесу професійної орієнтації кар'єрного навчання учнів у середніх навчальних закладах Англії (с. 95-99).

У цілому вважаємо, що рецензована дисертація відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами, внесеними, згідно з Постановою Кабінету міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 р.), що дає підстави для присудження **Тименко Марії Миколаївні** наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

**Офіційний опонент:**

кандидат педагогічних наук, доцент,  
доцента кафедри іноземних мов  
фінансово-економічного факультету  
Державного вищого навчального закладу  
«Київський національний економічний  
університет імені Вадима Гетьмана»

*Max*

О.О.Максименко

